

МЕДИА-ДАСТУРИЙ ВОСИТАЛАРДАН ФОЙДАЛАНГАН ҲОЛДА ТИЛ БИЛИШ КҮНИКМАСИНІ ОШИРИШ УСУЛЛАРИ

Хулкар Василовна Мирзахмедова
PhD, доцент
Эрон-афғон филологияси кафедраси,
Тошкент давлат шарқшунослик университети
hulkar1061@mail.ru

Кудратулла Шарипович Омонов
Филология фанлари доктори, профессор,
Тошкент давлат шарқшунослик университети

Надира Ташмирзаевна Халмурзаева
PhD, доцент,
Япон филологияси кафедраси,
Тошкент давлат шарқшунослик университети

<https://doi.org/10.37547/jcass/volume02issue03-a8>

Аннотация: Бугунги кунда кадрларга хорижий тилларни тез ва сифатли ўргатиш кун вазифасига айланиб бормоқда. Мазкур вазифани амалга ошириш бўйича компьютер ва педагогик дастурий воситаларнинг ўрни беқиёс. Шу мақсадда, мақолада ана шундай педагогик дастурий воситалар – Rosetta Stone, Lingualeo, SmartNotebookдан фойдаланишнинг самарали усуллари, фойдали томонлари ва камчиликлари таҳлили келтирилган. Шунингдек, хорижий тилларни ўқитиш бўйича норматив_хуқуқий ҳужжатлар, Президент Қарор ва Фармойишлари, уларнинг амалдаги ифодаси ҳамда педагогик дастурий воситалар ва уларнинг хорижий тилларни ўрганишдаги ишлаш механизmlари юзасидан фикр юритилади.

Калит сўзлар: бошқарув кадрлар, хорижий тиллар, педагогик дастурий восита, бошқарув курслари, Rosetta Stone, Lingualeo, SmartNotebook, масофавий электрон таълим, интерактив усул, ўқиш кўникмаси, ёзиш кўникмаси, гапириш кўникмаси, эшитиш кўникмаси.

МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ ЯЗЫКОВЫХ НАВЫКОВ С ПОМОЩЬЮ МЕДИА ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

Хулкар Василовна Мирзахмедова,
Кудратулла Шарипович Омонов,
Надира Ташмирзаевна Халмурзаева

Педагогика / Педагогика / Pedagogics

Аннотация: Сегодня быстрое и качественное обучение сотрудников иностранным языкам становится повседневной задачей. Роль компьютера и педагогического программного обеспечения в выполнении этой задачи неоценима. С этой целью в статье представлен анализ эффективных методов, преимуществ и недостатков использования таких педагогических программных средств - Rosetta Stone, Lingualeo, SmartNotebook. Также обсуждаются нормативно-правовые акты по обучению иностранным языкам, указы и распоряжения Президента, их практическое выражение и педагогическое программное обеспечение, а также их механизмы обучения на иностранных языках.

Ключевые слова: управленческий персонал, иностранные языки, педагогическое программное обеспечение, курсы управления, Rosetta Stone, Lingualeo, SmartNotebook, дистанционное электронное обучение, интерактивный метод, навыки чтения, навыки письма, навыки речи, навыки аудирования.

METHODS OF IMPROVING LANGUAGE SKILLS USING MEDIA SOFTWARE

Hulkar Vasilovna Mirzakhmedova,

Kudratulla Sharipovich Omonov,

Nadira Tashmirzaevna Khalmurzaeva

Abstract: Today, fast and high-quality teaching of foreign languages to staff is becoming a daily task. The role of computer and pedagogical software in carrying out this task is invaluable. To this end, the article provides an analysis of the effective methods, advantages and disadvantages of using such pedagogical software tools - Rosetta Stone, Lingualeo, SmartNotebook. It also discusses the normative and legal acts on the teaching of foreign languages, Presidential Decrees and Orders, their practical expression and pedagogical software and their mechanisms of study in foreign languages.

Keywords: management staff, foreign languages, pedagogical software tool, management courses, Rosetta Stone, Lingualeo, SmartNotebook, distance e-learning, interactive method, reading skills, writing skills, speaking skills, listening skills.

Кириш

Бугунги кунда Мустақил Ўзбекистон шароитида иқтисодиёт ва жамиятдаги туб ўзгаришларни замонавий билимларни ва хорижий тилларини эгаллаган етук кадрларсиз амалга ошириб бўлмайди. Айниқса, бошқарув соҳасида хорижий тилларни чуқур биладиган мутахассисларга талаб юқори. Бу ҳақда хурматли Президентимиз Ш. М. Мирзиёев 2019 йил учун мўлжалланган энг муҳим устувор вазифалар ҳақида Олий

Мажлисга Мурожаатномасида Олий кадрлар тайёрлаш тизимидағи ҳал қилиниши лозим бўлган муаммоларга алоҳида тўхталиб, қуидагиларни қайд этиб ўтдилар: “Олий ўкув юртлари нуфузини ошириш, нодавлат таълим масканлари сонини кўпайтириб, соҳага юқори малакали кадрларни жалб этиш ва рақобатни кучайтириш лозим”¹.

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил учун мўлжалланган энг муҳим устувор

Педагогика / Педагогика / Pedagogics

Бу талаб хорижий тилларни ўқитиш учун мўлжалланган ўқув курслари, қолаверса, Республика тақдирини ҳал этувчи бошқарув кадрлари учун ҳам бирдек аҳамиятга эга. Сабаби, давлатлар ва мамлакатлар ўртасидаги муносабатларнинг яхшиланиши, сиёсий ижтимоий жараёнларнинг фаоллашиши ҳар томонлама етук бошқарув кадрларининг савияси ва маҳоратига боғлиқ. Бу борада давлатлар ўртасидаги стратегик-сиёсий вазиятларни ҳал этишда, мамлакатлар ўртасидаги муносабатларни йўлга қўйишда хорижий тилиларни чуқур биладиган, дипломатик кўникмага эга соҳа мутахассисларига талаб ортиб боради. Жаҳоннинг етук илмий нашрларида ҳам эълон қилинган мақолаларда олий таълим тизими ва уни юксалтириш омиллари ҳақида сўз боради². Қолаверса, бугунги кун интеграцияси, глобаллашув жараёнлари ҳамда дунёга бевосита чиқиш имконияти бир нечта дунё тилларини ўрганишни талаб қилмоқда. Бу ўринда тил ўрганувчи раҳбар кадрдан қисқа вақт ичидаги мукаммал ва чуқур таълим олиши, ўрганилаётган хорижий тилнинг ички барча элементларини систем таҳлил қилиши, шунинг билан бирга арzon нархга ушбу тилни самарали ўрганиши ҳар томондан талаб этилади.

“Чет тилини эгаллашнинг умумевропа компетенциялари: ўрганиш, ўқитиш ва баҳолаш” тўғрисидаги умумэтироф этилган халқаро даражаси (**CEFR**) ёзиш, ўқиши, гапириши, тинглаб тушуниш каби асосий кўникмаларни

вазифалар ҳақидаги Олий Мажлисга
Мурожаатномаси. 2018 йил, 28 декабрь.

² Higher Education in Uzbekistan: Reforms and changing Landscape since independence//
<https://www.researchgate.net/publication/303372893>

белгилаб бермоқдаки, бу босқичлар орқали хорижий тилни ўрганувчилсар тўрт тоифа орқали баҳоланиб, ўз даражаларини аниқлаштирадилар.

Бугунги кунда педагог ходимлар учун ҳам тил кўникмаларини аниқлаш мазкур тўрт босқич орқали Давлат Тест Маркази (ДТМ) томонидан амалга оширилмоқдаки, шунинг ортидан педагогларга ойлик иш ҳақидан ташқари қўшимча устама ҳақ белгиланишига сабаб бўлмоқда. Ҳозирда хорижий тилни чуқур ўрганишда дунё бўйича бир қатор варианtlар мавжуд бўлиб, уларнинг аксарияти талабгорнинг хоҳишидан келиб чиқиб, online шаклда ўз ифодасини топмоқда. Яъни, бу ҳолатда тил ўрганувчи раҳбар кадрлар учун педагогик дастурий воситалар майдонга чиқмоқдаки, улар талабгорлар учун жуда муҳим бўлган *вақтни тежаш ва маблағни тўғри сарфлаш*, қолаверса, сиёсий позицияда ўз билимини хорижий тилда намоён этишини таъминлайди.

Асосий қисм

2012 йил 10 декабрда Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ 1875-сон қарори қабул қилинган бўлиб³, унга кўра, мамлакатда «Таълим тўғрисида»ги Қонунини ҳамда Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш доирасида чет тилларни ўқитишнинг комплекс тизими яратилиши белгилаб қўйилган⁴.

³ Mirziyoev Sh.M. “Chet tillarni o’rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi PQ 1875-sون qarori. Available at: <http://www.lex.uz/acts/1387345>.

⁴ Mirziyoev Sh.M. “Chet tillarni o’rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi PQ 1875-сон qarori. Available at:

Педагогика / Педагогика / Pedagogics

Шу билан бир қаторда, таълим тизимининг барча босқичларида чет тилларни узлуксиз ўрганишни ташкил қилиш, шунингдек, бошқарув курсларида ўқув жараёнини тўғри йўлга қўйиш ҳамда замонавий ўқув-услубий материаллар билан таъминлаш янада такомиллаштирилиши ҳам айтиб ўтилган⁵.

Мазкур хайрли ишлар давоми сифатида Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан қабул қилинган ПҚ 2909-сонли Қарори “янги авлод ўқув адабиётларини яратиш ва уларни олий таълим муассасаларининг таълим жараёнига кенг татбиқ этиш, олий таълим муассасаларини замонавий ўқув, ўқув-методик ва илмий адабиётлар билан таъминлаш, шу жумладан, энг янги хорижий адабиётлар сотиб олиш ва таржима қилиш, ахборот-ресурс марказлари фондларини мунтазам янгилаб бориш ҳамда кадрлар салоҳиятини баҳолашда хорижий тилларни билиш даражасини баҳолаш”га қаратилган⁶.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2008 йил 29 августа 1845-сон билан давлат

рўйхатидан ўтказилган ўрта маҳсус, касб-хунар таълими муассасалари ходимлари асосий лавозимларининг малака тавсифлари бўйича йўриқномани тасдиқлаш ҳақидаги Ўзбекистон Республикаси Мехнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш Вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим Вазирлигининг ўрта маҳсус, касб-хунар таълими Маркази Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги давлат тест марказининг қарорига кўра, хорижий тиллар бўйича устама ҳақ белгилаш ва хорижий тилларни билган профессор-ўқитувчиларга қўшимча устама ҳақ бериш жорий қилинган⁷.

Тил қўнималари интеграцияси **CEFR** меъёри бўйича тил ўрганишнинг тўрт қўнимаси: ўқиш ва ёзиш, сўзлашиш, тинглаб тушуниш бўйича қўнималарни интеграллашган ҳолда ривожлантиришга хизмат қиласи, шунингдек, оғзаки нутқ амалиётига алоҳида урғу берилади. Евropa Кенгашининг “Чет тилини эгаллаш умумевропа компетенциялари: ўқитиш, ўрганиш ва баҳолаш” тўғрисидаги умумэътироф этилган халқаро меъёрлари (**CEFR**) бўйича чет тилларни босқичма-босқич **C1** даражасига етказиб, амалда қўллаши хорижий тилни ўрганишдаги юқори босқич ҳисобланади. **CEFR** даражалари тилнинг оғзаки ва ёзма шаклларини интеграллашган ҳолда ўргатиш, уларнинг турли контекстлардаги мулоқот малакаларини ривожлантириш, хусусан ўрганилаётган чет тили

<http://www.lex.uz/acts/1387345>; O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risidagi” qonuni. Available at: <http://www.lex.uz/acts>. (accessed 29.08.1997); O'zbekiston Respublikasining “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to'g'risidagi” qonuni. Available at: <http://www.lex.uz/acts>.

⁵ Mirziyoev Sh. M. “Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularni mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risida”gi PQ 3775-son Qaror. Available at: <http://www.lex.uz/docs/2126032>. (accessed 5.12.2018).

⁶ Mirziyoev Sh. M. “Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida” PQ-2909-sonli Qarori. Available at: <http://www.lex.uz/acts/1387345>. (accessed 20.04.2017).

⁷ Mirziyoev Sh.M. “Chet tillarni o'rGANISH tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ 1875-son qarori. Available at: <http://www.lex.uz/acts/1387345>.

Педагогика / Педагогика / Pedagogics

күникмалари түғрисидаги амалий ва назарий билимларини такомиллаштириш ҳамда әгалланган билим, күникма, малакаларини касбий фаолиятда әркин құллай олишларини талаб қылади.

Бугунги кунда яратилаётган ҳар бир педагогик дастурий воситалар ана шу мақсаднинг бекаму_құст амалга оширишни таъминлаб бериши лозим. Акс ҳолда, яратилған замонавий педагогик дастурий воситалар күлами ва даражасидан қатъий назар, ўз самарасини бериши қийин. Бу каби талабдан келиб чиқиб, яратилаётган дастурий воситалар компьютер, платшет ҳатто мобиљ воситалар учун мослаштириб яратилмоқдаки, бу ҳолат ҳар қандай шароит ва ҳар қандай ҳолатда раҳбар кадр учун *самарали таълим олишга* шароит яратиш, қолаверса, бошқарув жараёнида мазмундан келиб чиққан ҳолда оптималь қарор чиқарышни таъминламоқда.

Таҳлилга тормоқчи бўлган илк педагогик дастурий восита – Rosetta Stone дастурий таъминотидир. Мазкур педагогик дастурий восита 30 дан ортиқ хорижий тилларни ўргатишига мўлжалланган бўлиб, CEFR нинг ўқиш, тинглаб тушуниш, грамматик машқ бажариш каби даражалари бўйича күникмаларни шакллантиришга қаратилган. Унинг мавзу күлами ва машқлар тўплами кенг.

Rosetta STONE педагогик дастурий воситасининг бошқа дарслик ва қўлланмалардан фарқи шундаки, грамматик қоидаларни фақат машқлар орқали ўрганилаётган чет тилида тушунтириб беради. Бундан ташқари, машқлар орқали грамматик қоидаларнинг ўрганилишига ёрдам беради.

Унда сўз бойлигини оширишга қаратилған қатор машқлар мавжудки, бу талабларда B2 даражасигача бўлган сўзликлар ўз ифодасини топган. Бу ерда асосий муаммо – улардан гапириш кўникмасини шакллантиришда унумли ва самарали фойдаланиш заруратининг мавжудлигидир. Шуни инобатга олиб, дастур тузувчилар ибора ва кундалик ҳаётда ишлатилувчи сўз бирикмаларини ҳам келтирганлар. Қолаверса, эшитиш кўникмаси учун қатор овозли машқлар келтирилган бўлиб, бу ҳам ўрганилаётган тилнинг товуш имкониятларини, фонетик қурилмаси, морфологик тузилмаси борасида тасаввурга эга бўлишларига туртки бўлади.

LinguaLeo дастурий таъминоти. Бугунги кунда 18 000 000 абоненти мавжуд бўлган, 17 тадан ортиқ дунё тилларини ўзида жамлаган педагогик дастурий восита бу – LinguaLeo дастурий таъминоти ҳисобланади. Бу дастур компьютерда фойдаланиш учун ишлаб чиқилган дастурий таъминот бўлиб, бир вақтнинг ўзида унинг мобиљ телефонлари ва планшетлар учун ҳам версиялари тақдим қилинган. Бу эса тил ўрганувчиларга қатор қулийликлар яратади.

Тил ўрганишнинг халқаро стандарти – CEFR талабларини бажариш учун кўникмалар: 1) ўқиш; 2) ёзиш; 3) тушуниш; 4) луғат бойлиги каби кўникмалари ишлаб чиқилган. Шунингдек, унинг A+ ва A1 даражасидан бошлаб токи B2 ва B2+ даражасигача мавзулар қамралган. Бу дастурий таъминотни юклаш учун электрон почта орқали рўйхатдан ўтилади ва дастлабки A+ бочқичи учун йўлланма олинади. Аввалига Аммо шундан бўлса-да, аввало, ўқувчининг билим даражасини аниқлаш учун

Педагогика / Педагогика / Pedagogics

машқлар берилади. Ҳар бир машқ грамматик қоидаларни ўзида акс эттирган жумлалардан иборат бўлади, бу машқлар муваффақиятли ҳал этилганидан кейин дастурий таъминотнинг ўзи тил ўрганувчининг билим даражасини автоматик равишда аниқлайди ва кейинги билим даражасини дастурнинг ўзи белгилаб беради. Кейинги босқичда, CEFR нинг қайси даражаси бўлишидан қатъий назар, биргина хато ёки тўғри жавоб орқали савол ва топшириқлар осонлашади ёки қийинлашади. CEFRнинг A+ ва A1 даражасини ўзлаштирган тил ўрганувчи кейинги босқичга ўтиши учун маълум тўловни амалга ошириши талаб этилади.

LinguaLeo дастурий таъминотининг созламалар бўлимида қатор қулайлик ва тавсиялар мавжуд бўлиб, тил ўрганувчи томонидан бир вақтнинг ўзида улар билан танишувига имкон бўлади. Бундан ташқари, маълум бир тилнинг бошланғич даражасидан бошлаб, маъruzalар, мультфильм ва видеофильмлар, бизнес, илмий-техник тараққиёт бўйича қатор мақолалар келтирилган бўлиб, улар бўйича глоссарийлар ҳам келтирилган. Бу эса юқорида назарда тутилган эшлиши, ўқиши, тушуниш, гапириш кўникмаларини шакллантиришларига кўмаклашади.

• Эшишиш (*Listening*) кўникмасини шакллантириша:

Тил билиш даражасига кўра маълум аудио, фильм ёки мультфильм (бир жумладан бир неча жумлагача) бериб, кейин қатор сўзлар беради ва уларни эшитилган аудио ёзуви тартибида жойлаштириб бериши лозим. Масаланинг аниқ ёки нотўғри бажарилганини дастур белгилайди. Бу вазиятда дастур интернетга уланган

бўлиши лозим. Шу тарзда, агар вазифа тўғри бажарилса, кейинги вазифалар осонлашиши ёки, аксинча, қийинлашиши мумкин.

• Гапириш (*Speaking*) кўникмасини шакллантириша:

Тил билиш даражасига кўра, маълум аудиофайл ўқиб эшиттирилади, кейин уни қайтадан талаффуз қилиш учун вақт ва имконият берилади. Вазифа аниқ ва тўғри бажарилса (яъни тўғри талаффуз этилса), гапириш (*speaking*) кўникмасининг кейинги босқичига ўтилади.

• Ўқишиш (*Reading*) кўникмасини шакллантириша:

Танланган даражага кўра маълум қийинчиликдаги матн берилади. Келтирилаётган матн тил ўрганувчи даражасига мувофиқ 200 тадан 2000 тагача символдан иборат бўлиши мумкин. Жумлалар таркибидан маълум сўзлар тушириб қолдирилган ва улар қўйида келтирилган бўлади. Ўранувчининг билим даражасига кўра вақт белгиланади. Ўқувчи мазкур матнни ўқиб кетиш давомида тушириб қолдирилган сўзларни ўз ўрнига қўйилмагунга қадар вазифа бажарилмаган бўлади. Бу даражани давом эттиришни истаган ўқувчига қийинчилик даражаси орттирилган ҳолда яна топшириқ берилади.

• Ёзишиш (*Writing*) кўникмасини шакллантириша:

Мана шу кўникмани амалга оширишда тайёр сўзлар берилади, тил ўрганувчи улардан бирини танлаш билан вазифани амалга ошириш мумкин.

Бошқа педагогик дастурий воситалар сингари ушбу дастурий

Педагогика / Педагогика / Pedagogics

таъминот ҳам қатор қулайлик ва соддалика эга бўлиб, тил ўрганувчининг ёши ва савиясидан қатъий назар, тил ўрганишнинг барча аспектларини тартибга солади.

SmartNotebook дастурий таъминоти. Мазкур дастурий таъминот хорижий тилини ўқитишида машқларни мустаҳкамлаш, қолаверса, ўқувчи ёки талабаларнинг мустақил таълимими ташкил қилишда, маълум мавзуни ўргангандан сўнг уларни ўзлаштиришлари юзасидан хulosалар чиқаришга ёрдам беради. Педагогга эса маълум мавзу ёки дарс юзасидан тақдимотлар тайёрлашга, мавзу якунида эса “ақлий ҳужум версияси” доирасида савол ва топшириқлар ташкил этишида кўмаклашади.

SmartNotebook дастурий таъминотининг структураси билан танишиб чиқиш чоғида шундай хulosага келдикки, 7 000 дан ортиқ PDF расмлар, мавзуй суратлар, аудио ва видео файлларнинг бой архивлар, шаблон ва намуналар, 3D анимациялар,

иллюстратив ва интерактив материаллар жамланган бўлиб, мавзуга тайёрланишда анчагина қулайлик яратади. Шунингдек, катта масштабдаги математик, физик ва кимёвий формулалар ва улар доирасида бажарилувчи функциялар жамланмаси мавжуд бўлиб, ҳаммаси базага киритилган. SmartNotebook дастурий таъминоти, асосан, интерактив таълимни амалга оширишда жуда қулай.

Rosetta STONE, LingualEO ва SmartNotebook дастурий таъминотлари, юқорида таъкидланганидек, ҳар томонлама – грамматик, хатолар устида ишлаш, луғат бойлигини ортириш, машқлар бажариш, туширилган сўзларни топиш, эшишиб тушуниш каби кўникмалар орқали хорижий тилини ўргатишига бағишлиланган педагогик дастурий восита ҳисобланади. Юқорида уларнинг ҳар бирининг ишлаш принциплари таҳлил этилди. Кўйида уларнинг афзалликлари ва камчиликлари кўриб ўтилади:

Педагогик дастурий воситаларининг

Афзалликлари:	Камчиликлари:
<ul style="list-style-type: none">➤ Маблағни имкониятини оширади тежаш (яъни репититорга ортиқса маблағ сарфланишида ҳимоя қиласди);➤ Хорижий тилни ўрганишнинг бошланғич нуқтасидан бошлаб ўргатади;➤ тил ўрганишнинг халқаро талаби бўлган CEFR бўйича машқлар ташкиллаштирилган;➤ Дастурий таъминот “қоғоз ва ручкадан воз кеч ва тил ўрган” шиори остида ишлайди;➤ дастурий воситаларда	<ul style="list-style-type: none">➤ устоз-шогирд, жонли таълим олиш имкониятини пасайтиради;➤ Хорижий тилини ўқитишида CEFRнинг фақатгина B1 ва B2 даражасигача олиб чиқа олади;➤ Бу ҳолат бошқарув курсларида ёзиш кўникмасининг шаклланишига тўсқинлик қиласди;➤ Қоидалар фақат конструктив тарзда ўқитилади (раҳбар кадр фақат англаса, шунинг ўзи етарли, тарзида);➤ Бу ҳолатда бошқа аудиофайллардан ҳам фойдаланиб, ўрганса бўлади;

Педагогика / Педагогика / Pedagogics

грамматик қоидаларни фақат машқлар орқали тушунтириб беради;

➤ раҳбар кадрда тинглаб тушуниш кўникмасини шакллантиришга ёрдам беради;

➤ ўқиши кўникмасини максимал шакллантиришга ҳамда ўз устида ишлашга кўмаклашади;

➤ раҳбар кадр тинглаб тушуниш кўникмаси учун аудио ва видеофайлларни бошқа жойдан ҳам излаб топиши мумкин;

➤ педагогик дастурий воситаларнинг маълум қисмигина бепул бўлиб, қолгани маълум суммага сотиб олинади. Таълимнинг бу даражаси кафолатланмаган;

Хулоса

Бугунги кунда етакчи мутахассислар томонидан тақдим этилаётган таълим технологияларида янгича ўқитиш модели таълим тизимида талабалар ва ўқитувчининг роли ўзгаришига асосланган. Бунда, асосан, талабаларнинг мустақил равишда ҳамда замонавий педагогик воситалардан фойдаланилган ҳолда таълим олишлари назарда тутилади. Олий таълим тизимида талабаларга хорижий тилиларни ўқитишда педагогик дастурий воситалардан фойдаланишнинг самаралари ҳақида қўйидаги хулосаларга келинди:

1. Бугунги кун интеграцияси, глобаллашув жараёнлари ҳамда дунёга бевосита чиқиши имконияти бир нечта дунё тилларини ўрганишни талаб қилмоқда. Бу ўринда тил ўрганувчидан қисқа вақт ичиди мукаммал ва чуқур таълим олиши, ўрганилаётган хорижий тилнинг ички барча элементларини систем таҳлил қилиши, шунинг билан бирга арzon нархга ушбу тилни самарали ўрганиши ҳар томондан талаб этилади. Қолаверса, “Чет тилини эгаллашнинг умумевропа компетенциялари: ўрганиш, ўқитиш ва баҳолаш” тўғрисидаги умумэтироф этилган халқаро даражаси (**CEFR**)ни эгаллаши кун вазифасига айланмоқда.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрда «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида»ги ПҚ 1875-сон қарори ва бошқа норматив_хуқуқий хужжатлар, Президент Қарорлари хорижий тилларни ўргатишда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланиш, қолаверса, замонавий ахборот_коммуникация технологиялари – АҚТлардан фойдаланишнинг самарали тизимини жорий этиш бўйича таклиф ва фармойишлар эълон қилинган қабул қилинган бўлиб, улар хорижий тилларни ўрганишнинг замонавий усулларидан фойдаланиш учун замин яратади. Бу борада педагогик дастурий воситалар ёрдамга келади.

3. Ҳозирда хорижий тилни чуқур ўрганишда дунё бўйича бир қатор варианtlар мавжуд бўлиб, уларнинг аксарияти талабгорнинг хоҳишидан келиб чиқиб, online шаклда ўз ифодасини топмоқда. Яъни, бу ҳолатда тил ўрганувчилар учун замонавий педагогик дастурий воситалар майдонга чиқмоқдаки, улар талабгорлар учун ҳам вақтни тежаш, ҳам маблағни тўғри сарфлаш, қолаверса, билим даражасига кўра ўз билимини янада юксалтиришга ёрдам бермоқда. Педагогик дастурий воситалар – ўқув жараёнини қисман ёки тўлиқ

Педагогика / Педагогика / Pedagogics

автоматлаштириш учун мўлжалланган дидактик восита ёрдамида компьютер технологияларидан фойдаланиш ҳисобланади ҳамда улардан фойдаланилган ҳолда хорижий тилларни ўрганишни соддалаштиради.

4. Бугунги кунда хорижий тилларни ўрганиш учун 50 дан ортиқ педагогик дастурий воситалар яратилган бўлиб, улардан фақатгина Rosetta STONE, LinguaLEO ҳамда SmartNotebookлар тадқиқот учун таҳлилга тортилган. Қолаверса, улардан фойдаланувчиларнинг сони нисбатан кўп.

5. Педагогик дастурий воситалар орқали хорижий тилларни ўраниш – талабаларнинг тил билишидаги даражасини аниқлаштириб, унинг юқори, ўрта ва қуий босқичларини белгилаб беришга имкон яратади. Бу эса, келажакда, тил ўрганувчиларнинг тил билиш даражасига кўра таълимни давом эттиришларига замин яратади.

6. Педагогик дастурий воситалар индивидуал таълим бериш имкониятига эга бўлиб, ўрганувчининг бўш вақтларида таълимни ташкил қилишни таъминлайди.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ashiralievich, V. A., & Vasilovna, M. K. (2020). The interactive means of learning oriental languages. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 9(3), 78-86.
2. Abdullaevna, H. S. (2020). Peculiarities of the formation of animated non-significant using suffixing in the modern Chinese language. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 10(5), 1504-1511.
3. Abdullaevna, N. S. (2020). Lexical-semantic and cognitive specifics of political discourse (based on si jinping's speeches). ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 10(5), 1086-1092.
4. Khalmurzaeva, N. T. (2020). Peculiarities of intercultural understanding in Uzbek and Japanese verbal communication. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 10(11), 1473-1481.
5. Омонов, К. Ш., & Зикруллаева, Х. Б. (2020). Научно-технические термины и переводческие методы, использованные при их создании. Вестник Челябинского государственного университета, (1 (435)).
6. Нишанбаева, А. И., Мирзахмедова, Х. В., & Джрафоров, Б. Ф. (2021). ОБРАЗОВАНИЕ СЛОВ С ПОМОЩЬЮ ПЕРСИДСКИХ ГЛАГОЛЬНЫХ АФФИКОИДОВ В ПОЭМЕ «ХАЙРАТ АЛЬ-АБРАР» АЛИШЕРА НАВОИ.
7. Hulkar, M. (2019). INTERACTIVE METHODS OF PEDAGOGICAL PROGRAMS IN TRAINING Oriental Languages. Uzbekistan Journal of Oriental Studies, 1(2), 146-155.
8. Насирова, С. А. (2019). Языковая политика в Китае: идентификация общественно-политической терминологии. In Китайская лингвистика и синология (pp. 384-387).
9. Nadira, K. (2017). The problem in translation from Japanese to Uzbek in the novel "A Wild Sheep Chase"-Focusing on Politeness. Literary Imagination, 19(3), 760-771.
10. Омонов, К. Ш. (2019). Stereotype phrases and their place in providing

Педагогика / Педагогика / Pedagogics

formality to the text. Молодой ученый,
(28), 259-261.